

Alap épített öröksége

A megye déli részén fekvő, besenyő szállásterületen létrejött, útifaluból alakult többutcás település. • Első, Olop alakban történő említése 1352-re datálható. I. (Nagy) Lajos király ekkor fogadta az alapi besenyőket az ország nemesei közé. Templomát 1361-ben említik először. A település a tizenöt éves háborúig (1591/1593-1606) lakott hely volt, lakói ekkor is nemesek voltak. A török elleni felszabadító harcok alatt elnéptelenedett, és az 1690-es évek elejéig lakatlan maradt. Legrégibb ismert birtokosa a besenyő eredetű Salamon család, egészen a XIX. századig. A nemesek lakta Felsőalapot és az attól élesen elkülönülő, szolgák, cselédek, napszámosok lakta Alsóalapot 1888-ban, Alap néven egyesítették. A település ugyanekkor nagyközségi státuszt kapott.

ENTZ – SISA 1998 (29.), TAK 2017 (5-6.), VIRÁG 2005 (14.)

Szent Imre plébániatemplom

Az alapi egyházközség 1332-ben emelkedett plébániai rangra, amelynek megújítására 1860-ban került sor. A mai historizáló stílusú templom 1860-65-ben épült Reitman Vencel plébános tervei szerint. • Berendezése az építéssel egykorú. Főoltárképe Salamon Géza műve. Orgonáját 1947-ben adták át. A keresztelőkút freskóját Leszkovszky György festette 1959-ben. Műemlék.

A templomkertben áll Nepomuki Szent János 1828-ban felszentelt mészkő szobra és egy, a XIX. század elején felszentelt kőkereszt.

ENTZ – SISA 1998 (29.), TAK 2017 (7.)

Református templom

1872-73-ban épült torony nélkül, zsindelettel. 1901-ben toronnyal egészítették ki, és 3 harangot helyeztek el benne. Az egyházközség 1893-tól Alap-Alsószentiváni Evangélikus és Református Társleányegyház néven működött, majd 1902-ben kapott anyaegyházi rangot. 1928-ban a templom hátsó falát újjáépítették, 1929-ben a villanyt is bevezették. Az épületet a II. világháborús sérülések után helyreállították, 1968-71-ben renoválták, 1992-ben pedig toronysisak-újítás és belső felújítás történt. • A templom észak-déli tengelyben épült, 18 méter magas, háromszintes tornya a déli homlokzat előtt helyezkedik el. A 7x14 méteres belső tér vakolt sík mennyezetű, a torony felől kis fakarzat épült, a szószék falazott, az úrasztala vörösmárványból készült. Műemlék.

TAK 2017 (8.), VÁRADY 1994 (234-236.)

I. világháborús emlékmű

Az Ady Endre utca és a Vörösmarty utca sarkán, az egykori körorvosi lak kertjében, a katolikus templommal szemben felállított mementő Mechle Béla alkotása, amelyet 1932. november 6-án avattak fel, emléket állítva a község 110 elhunyt katonájának. Talapzatának felirata: „Száztiz jó fiunk áldozat hőssé lett,/de a hazáért halni örök élet./Emléküket őrzi kegyelet,/ szebb jövő keljen sírjaik felett.” „Az 1914-18. évi világháborúban elesett hősi halottaink kegyeletére állította Alap község közadakozásból 1932-ben.” A felirat alatt az elhunyt hősök nevei olvashatók ábécérendben. A katona figurája azonos a Túrje községben szintén 1932-ben felállított szoborral. Műemlék.

MTI Hírárchívum 1920-1945, 1932. november 7. 17., TAK 2017 (8.)

Felhasznált irodalom

- ENTZ – SISA 1998 Entz Géza – Sisa József (szerk.): Fejér megye művészeti emlékei. The Historic Monuments of Fejér County. Székesfehérvár, 1998, Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Intézet – Szent István Király Múzeum. (= Szent István Király Múzeum Közleményei A sorozat 34. kötet)
- TAK 2017 Településképi arculati kézikönyv, 2017.
- VÁRADY 1994 Várady József: Dunamellék református templomai. 2. rész. 1994.
- VIRÁG 2005 Virág Zsolt: Magyar kastélylexikon. 3. kötet. Fejér megye kastélyai és kúriái. Budapest, 2005, Fo-Rom Invest.